

УДК 339.73+338.2(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-33-3>

Бендик М. М.

студент

Ужгородського національного університету

Рошко С. М.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Ужгородського національного університету

Bendyk Mykhailo

Student

Uzhhorod National University

Roshko Svitlana

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Senior Lecturer at Department of International Economic Relations

Uzhhorod National University

СТРАТЕГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджуються стратегії та особливості діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні. Проаналізована роль міжнародних фінансових організацій у розвитку економіки. Розкрито особливості співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями (МФО), що надають кредитні і грантові ресурси на підтримку економіки держави, оскільки кошти міжнародних фінансових інституцій є найдешевшим джерелом кредитування. Визначено значення співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями для розвитку її економіки. Проаналізовано особливості співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями за ключовими напрямками, а також негативні і позитивні наслідки цього співробітництва для економіки України. Висвітлено перспективи розвитку співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації, економіка України, економічний простір, міжнародні організації, світові фінансові організації.

Вступ та постановка проблеми. Україна на шляху інтеграції у світовий економічний простір налагоджує співробітництво з різними міжнародними організаціями, у тому числі фінансовими, адже вони відіграють важливу роль як у регулюванні світової економіки, так і в допомозі економічному розвитку окремих країн світу. Тому

питання відносин України з міжнародними фінансовими організаціями є актуальним, а його дослідження має значний науковий інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало економістів займалися дослідженням питання особливостей діяльності міжнародних фінансових організацій

в Україні. Зокрема, В.П. Колосова у праці «Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення» розкриває основні аспекти діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні [1]. П. Куцик у праці «Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи» аналізує особливості проблемних моментів та перспектив інтеграційного процесу економіки України в глобальне господарство [7]. Однак подальший розвиток співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями потребує поглибленого аналізу на сучасному етапі.

Метою наукової статті є дослідження стратегії співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями та особливостей діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні.

Результати дослідження. Сучасна економіка все більше набирає глобального характеру. Її функціонування потребує відповідної фінансової системи, що сприяло виникненню міжнародних фінансових організацій. Україна, інтегруючись у світову економіку, почала будувати відносини із міжнародними організаціями, насамперед із фінансовими, з метою забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах через ефективне залучення і використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки [1, с. 34].

Міжнародний Валютний Фонд (International Monetary Fund) є міжнародною фінансовою організацією, має статус спеціалізованої установи ООН, його метою є регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм допомоги у разі дефіциту платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті. Україна активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ.

Група Світового банку утворена з метою надання фінансової і технічної допомоги країнам, що розвиваються. Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України. Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямкам економічного розвитку України. Співробітництво зі Світовим банком здійснюється на основі прийнятої Стратегії партнерства з Україною, яка спрямована на допомогу Уряду у реалізації програми економічних реформ та інтеграції з ЄС.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР (European Bank for Reconstruction and Development)) – міжнародна фінансова організація, діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Банк надає тільки цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки [2].

Серед проблем у співпраці України з МВФ можна назвати складну соціально-економічну та політичну ситуацію в країні. Задля продовження кредитної програми та можливої реструктуризації державного боргу необхідно вжити конкретних заходів із підвищення рівня співробітництва з Фондом. Надзвичайно гострою залишається потреба в реальному реформуванні національ-

ної економічної системи з метою збільшення прозорості бюджетних витрат, боротьби з корупцією, технологічної модернізації економіки, підвищення якості управління в державному та фінансовому секторах. З огляду на продемонстрований високий кредит довіри у процесі перемовин із МВФ про нову програму, у подальшому слід забезпечити баланс у політичних та фінансових відносинах із Фондом, що дасть можливість розраховувати на запобігання фінансовим ризикам у процесі реформ.

Напрямами активізації подальшої взаємодії України з МВФ мають стати:

- забезпечення можливості реструктуризації державного боргу;
- вчасне виконання договірних умов у процесі реалізації інвестиційних проектів;
- підвищення ефективності використання кредитних ресурсів МВФ шляхом запровадження середньострокового бюджетного планування;
- забезпечення прозорості використання коштів МВФ;
- ефективне використання співпраці з МВФ для активізації співробітництва з іншими МФО.

До напрямів активізації подальшої взаємодії України зі Світовим банком належать:

- забезпечення подальшої лібералізації економіки та проведення структурних реформ з урахуванням збільшених обсягів фінансування;
- удосконалення процедури кредитування з метою скорочення терміну між ініціативою щодо кредитування та прийняттям рішення про видачу коштів;
- посилення прозорості використання кредитних коштів та неухильне виконання рекомендацій Світового банку щодо процесу реалізації інвестиційних проектів [3, с. 113].

Досвід співробітництва з ЄБРР свідчить, що головною перешкодою на шляху покращення співпраці з цією організацією є невирішення Україною низки питань, таких як подолання корупції на всіх рівнях, насамперед у сфері діяльності податкових і митних органів, та збільшення ефективності роботи судової системи. Саме від реальних кроків керівництва України у вказаному напрямі залежатимуть майбутнє співпраці з ЄБРР та обсяги кредитування, які надаються цій організації. До напрямів активізації подальшої взаємодії України з ЄБРР належить забезпечення:

- виконання взятих зобов'язань щодо проведення глибоких реформ із модернізації економіки;
- реалізації положень, що дають змогу ЄБРР випускати гривневі облігації. Попри певні ризики, які цей крок несе для потужних українських банків та Міністерства фінансів України, здешевлення кредитних ресурсів урешті-решт сприятиме розвитку економіки України;
- сприяння інвестиціям у виробництво, а також у сферу послуг і фінансовий сектор та пов'язану з ним інфраструктуру;
- стимулювання ключових і економічно обґрунтованих проектів, надання технічної допомоги для їх підготовки, фінансування й реалізації тощо. Нині більшість галузей економіки України потребує істотних капіталовкладень під реалізацію різноманітних проектів.

Залучення приватних інвестицій не завжди можливе або його умови є надто жорсткими. У цьому разі єдиним прийнятним шляхом залишається використання позичкових коштів МФО [3, с. 113].

Стан сучасних відносин України з міжнародними фінансовими організаціями, що є шляхом інтеграції України в міжнародні економічні й політичні відносини, нерозривно пов'язаний із забезпеченням структурного реформування національної економіки та створенням

підґрунтя для її стійкого зростання. Вагомим чинником успішності цих цілей виступає боргова політика, оскільки високе боргове навантаження та тиск виплат за зобов'язаннями на державний бюджет України впродовж останніх років сприяють «ефекту витіснення», а нові запозичення стали не інвестиційним ресурсом, а джерелом рефінансування боргів. Питання співпраці з МФО особливо актуалізується сьогодні, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів та поступове входження держави в стадію значних виплат за зовнішнім боргом. Характерними тенденціями вітчизняної боргової сфери, що актуалізують питання співпраці з МФО в умовах обмеженості фінансових ресурсів, стали нагромадження загальних обсягів боргу України та питомої ваги в його структурі зовнішнього складника. Повністю структуру державного та гарантованого державою боргу за даними Міністерства фінансів України станом на 31.07.2020 р. наведено в таблиці 1.

У табл. 2 наведено інформацію щодо державного та гарантованого державою боргу України починаючи з 31.12.2019 року.

Станом на середину 2019 року показник вибірки за позирами Світового банку становив 39,1%, тоді як за всі попередні роки співробітництва України з Банком рекордним показником вибірки було 30,2% в 2013 році. Це пряма наслідок втілення Міністерством фінансів Концепції підвищення ефективності впровадження спільних з МФО інвестиційних проєктів та праці робочої групи. Це вже дало змогу збільшити вибірку, а отже – обсяг інвестицій в енергоефективність, розвиток транспорту та інфраструктури, комунальні проєкти. Вкладення цих коштів у важливі інфраструктурні, муніципальні та структурні проєкти від МФО, збільшення вибірки за якими разом із залученням приватних інвестицій є запорукою підсилення економічного зростання.

У лютому-березні 2019 року Мінфіном спільно з МФО проведено перегляд портфелів інвестиційних проєктів МБРР, ЄБРР, ЄІБ та узгоджено подальші кроки з покращення вибірки коштів. Станом на перший квартал 2019 року портфель МФО в Україні складався з 32 проєктів загальною вартістю 5 млрд євро та 2 млрд доларів, залучених як позика державою або під державні гарантії [5].

Обсяги використання коштів міжнародних фінансових організацій Україною станом на 14 вересня 2020 року наведено на рис. 1.

Як видно зі статистичних даних рис. 1, станом на 14 вересня 2020 року використання коштів міжнародних фінансових організацій Україною в основному здійснювалося проєктами МБРР – майже 48%, а Європейським співтовариством з атомної енергії – майже 30%.

Відсутність кредитування від МФО та пов'язані з цим проблеми із здійсненням зовнішніх запозичень до загального фонду бюджету матиме суттєвий вплив на зміну макроекономічного стану в Україні та заострення ризику ліквідності в короткостроковому періоді, що призведе до скорочення міжнародних резервів НБУ, девальвації гривні, прискорення інфляції, зниження середньострокових темпів економічного зростання та упродовження з боку регулятора жорсткої монетарної політики. Підвищення рівня фінансової стійкості, забезпечення економічного зростання, вирішення нагальних соціально-економічних перетворень у державі великою мірою залежать від результативності використання потенціалу міжнародного співробітництва в кредитно-фінансовій сфері. Поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями повинно бути сконцентровано, зокрема, на питаннях залучення до спеціального фонду бюджету коштів від МФО, урядів іноземних держав та міжнародних банків для впровадження інвестиційних проєктів та підвищення ефективності їх використання, оскільки впродовж багатьох років проблемою залишається низький рівень вибірки коштів.

Так, у процесі своєї інтеграції у світовий економічний простір Україна демонструє активну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями. Але практика цієї співпраці свідчить про наявність як негативних, так і позитивних сторін.

До основних проблем, які можна виокремити у фінансовому співробітництві України з міжнародними організаціями, належать:

1) неефективна діяльність апарату службовців і фахівців, залученого до процесу розроблення і виконання проєктів міжнародних фінансових операцій; надмірний бюрократизм під час підготовки кредитної заявки, що спричиняє збільшення терміну затвердження кредиту міжнародними фінансовими установами;

2) непрозорість роботи з коштами міжнародних організацій;

Таблиця 1

Державний, гарантований державою борг та сукупний борг України станом на 31.07.2020 р., млн грн.

Борг	зовнішній		внутрішній		усього	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
державний борг	1 193 923,0	50,7%	878 600,2	37,3%	2 072 523,2	88,0%
гарантований борг	260 866,0	11,1%	21 680,5	0,9%	282 546,6	12,0%
сукупний	1 454 789,0	61,8%	900 280,8	38,2%	2 355 069,7	100,0%

Джерело: [4]

Таблиця 2

Державний та гарантований державою борг України в 2020 р., млн грн.

Станом	загальний борг		зовнішній борг	внутрішній борг
	млн грн	%	млн грн	млн грн
на 31.12.2019	1 998 275,4	0,4%	1 159 221,6	839 053,8
на 31.01.2020	2 079 015,4	4,0%	1 248 429,5	830 585,9
на 29.02.2020	2 047 804,0	-1,5%	1 223 573,8	824 230,2
на 31.03.2020	2 255 552,8	10,1%	1 387 805,0	867 747,7
на 30.04.2020	2 196 363,5	-2,6%	1 328 841,1	867 522,5
на 31.05.2020	2 209 463,6	0,6%	1 303 699,0	905 764,6
на 30.06.2020	2 269 174,7	2,7%	1 364 380,3	904 794,4
на 31.07.2020	2 355 069,7	3,8%	1 454 789,0	900 280,8

Джерело: [4]

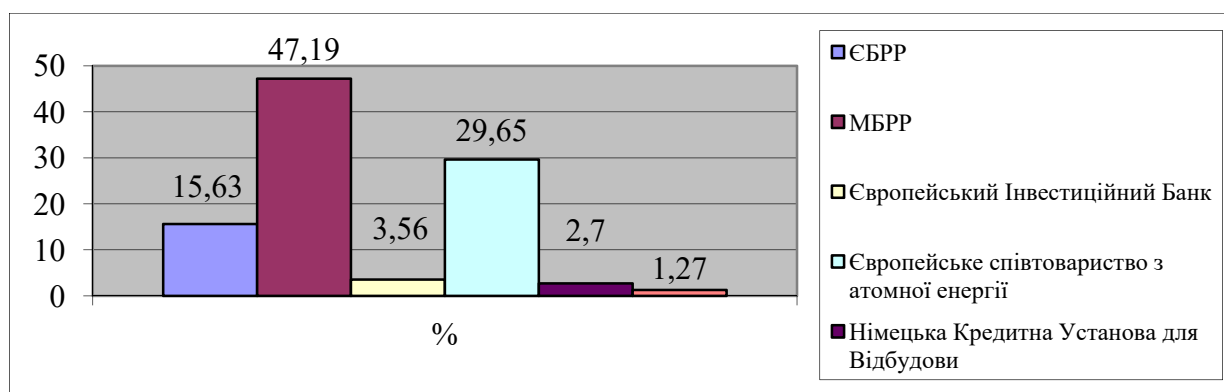

Рис. 1. Показники використання коштів міжнародних фінансових організацій Україною станом на 14.09.2020 р.

Джерело: складено автором на основі [6]

3) недостатня підтримка малого і середнього бізнесу як на законодавчому рівні, так і в плані реальних фінансових програм;

4) низькі темпи впровадження реформ призвели до необхідності запозичення коштів у МВФ, ЄС тощо, що спричинило надвисокий рівень заборгованості.

Але водночас є чинники, що демонструють позитивну тенденцію співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями:

1) сам факт відносин України із міжнародними організаціями є важливим кроком у напрямі інтеграції її до світового економічного простору;

2) членство України у міжнародних організаціях збільшує її авторитет як суб'єкта світової економіки. Наприклад, членство у МВФ сприяло входженню України і до структури Світового банку;

3) діяльність міжнародних організацій спрямована на підтримку структурних реформ в економіці України та підвищення ефективності національного господарства [7].

Висновки. Отже, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями сприяє вирішенню багатьох фінансово-економічних і соціальних проблем України. Крім того, вона свідчить про прагнення України інтегруватися у світову економіку і допомагає зробити суттєві кроки у цьому напрямі. Метою політики співробітництва України

з міжнародними фінансовими організаціями має стати забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах через ефективне залучення і використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки.

Для того, щоб підвищити рівень співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та її віддачу для національної економіки, доцільно розробляти проекти міжнародних фінансових операцій із конкретно визначеним, максимально ефективним спрямуванням коштів, а отримавши ці кошти, жорстко контролювати їх використання. Це дасть змогу здійснити структурну реформу економіки України, сприяти її інноваційному розвитку, у результаті – підвищити конкурентоспроможність національної економіки, що допоможе їй успішно інтегруватися у світовий економічний простір.

Таким чином, реалізація головних завдань зі структурного реформування вітчизняної економіки в контексті забезпечення стратегічного розвитку держави в умовах обмеженості фінансових ресурсів, вразливості національної економіки до впливу зовнішніх та внутрішніх викликів вимагає трансформації підходів не лише до управління державним боргом України, але й стосовно співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями.

Список використаних джерел:

1. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями : сучасний стан та перспективи розширення. *Фінанси України*. 2014. № 11. С. 33–47.
2. Сайт МЗС України (2020). URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (дата звернення: 23.09.2020).
3. Терещенко Г.М., Капленко О.І., Северіна Х.І. Проблеми та перспективи залучення ресурсів міжнародних фінансових. *Наукові праці НДФІ*. 2017. Вип. 3. С. 111–120.
4. Сайт Мінфін (2020). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2020/> (дата звернення: 22.09.2020).
5. Україна стрімко нарощує темпи використання коштів міжнародних партнерів (2019). URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/06/13/648741/> (дата звернення: 24.09.2020).
6. IFIs projects, портал реєстру проектів МФО (2020). URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index> (дата звернення: 24.09.2020).
7. Аналітичний звіт (2018). Співпраця України з МФО як чинник боргової політики держави. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-10/Analit_Londar.-%281%29-c5059.pdf (дата звернення: 24.09.2020).
8. Куцик П. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи. *Економіст*. 2017. № 2. С. 11–19.

References:

1. Kolosova V.P., Ivanova I.N. (2014) Spivrobotnyctvo Ukrainy z mizhnarodnyimi finansovymi organizacijamy: suchasnyj stan ta perspektyvy rozshyrennya [Cooperation of Ukraine with international financial organizations: current situation and prospects of expansion]. *Finansy Ukrainy*, vol. 11, pp. 33–47.
2. Website of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2020). Available at: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (accessed 22 September 2020).

3. Tereshchenko G.M., Kaplenko O.I., Severina Kh. I. (2017) Problemy ta perspektyvy zaluchennya resursiv mizhnarodnykh finansovykh organizacij [Problems and prospects for attracting resources of international financial organizations]. *Scientific works of NDFI*, vol. 3, pp. 111–120.
4. Website of the Ministry of Finance (2020). Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2020/> (accessed 23 September 2020).
5. Ukraine is rapidly increasing the rate of use of funds of international partners (2019). Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/06/13/648741/> (accessed 24 September 2020).
6. IFIs projects, MFI project register portal (2020). Available at: <https://proifi.gov.ua/?p=index> (accessed 24 September 2020).
7. Analytical report (2018). Spivpracya Ukrainy z MFO yak chynnyk borgovoyi polityky derzhavy [Ukraine's cooperation with MFIs as a factor in the state's debt policy]. Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-10/Analit_Londar.-%281%29-c5059.pdf (accessed 24 September 2020).
8. Kutzky P., Kovtun O., Bashnyanyn G., Shevchuk V. (2017) Integraciya ekonomiky Ukrainy v globalne gospodarstvo : problemy ta perspektyvy [Integration of Ukraine into the global economy: problems and prospects]. *Ekonomist*, vol. 2, pp. 11–19.

СТРАТЕГИИ И ОСОБЕННОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФИНАНСОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье исследуются стратегии и особенности деятельности международных финансовых организаций в Украине. Проанализирована роль международных финансовых организаций в развитии экономики. Раскрыты особенности сотрудничества Украины со многими международными финансовыми организациями (МФО), предоставляющими кредитные и грантовые ресурсы на поддержку экономики государства. Средства международных финансовых институтов являются самым дешевым источником кредитования. Определено значение сотрудничества Украины с международными финансовыми организациями для развития ее экономики. Проанализированы вопросы относительно особенностей сотрудничества с международными финансовыми организациями по ключевым направлениям, а также негативные и позитивные последствия данного сотрудничества для экономики Украины. Освещены перспективы развития сотрудничества Украины с международными финансовыми организациями.

Ключевые слова: международные финансовые организации, экономика Украины, экономическое пространство, международные организации, мировые финансовые организации.

STRATEGIES AND FEATURES OF ACTIVITIES OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS IN UKRAINE

Summary. The article examines the strategies and features of international financial organizations in Ukraine. The role of international financial organizations in economic development is analyzed. The peculiarities of Ukraine's cooperation with many international financial organizations (MFIs), which provide credit and grant resources to support the state's economy, are revealed, and funds from international financial institutions are the cheapest source of credit. The problems of attracting resources of international financial organizations for the development of the national economy are studied. Problems and prospects of cooperation are analyzed Ukraine with the International Monetary Fund, the World Bank, the European Investment Bank, the European Bank for Reconstruction and Development, etc. It is concluded that in the further implementation of projects with MFIs should take into account such priorities as scientific cooperation to ensure scientific and technological progress. The importance of Ukraine's cooperation with international financial organizations for the development of its economy has been determined. The issues concerning the peculiarities of cooperation with international financial organizations in the following key areas are analyzed, in particular: introduction of medium-term budget forecasting of attracting external resources for joint financing of investment programs with international financial organizations and strengthening control over the use of credit funds; improving the efficiency of management in the process of project implementation with the financial support of international financial organizations; deepening cooperation in attracting direct and portfolio foreign investments in high-tech sectors of the Ukrainian economy with the approximation to world standards of innovation infrastructure development with the gradual integration of Ukraine into the single European technological space; strengthening cooperation in the direction of providing advisory, expert assistance in the implementation of public debt management. The negative and positive consequences of this cooperation for the economy of Ukraine are analyzed. The indicators of the use of funds of international financial organizations in Ukraine are analyzed. The state of Ukraine's current relations with international financial organizations, which is the way of Ukraine's integration into international economic and political relations, is described. Factors that demonstrate the positive trend of Ukraine's cooperation with international financial organizations are analyzed. The main problems that arise in the financial cooperation of Ukraine with international organizations are identified. Prospects for the development of Ukraine's cooperation with international financial organizations are highlighted.

Key words: international financial organizations, economy of Ukraine, economic space, international organizations, world financial organizations.